

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

per e-mail verstuurd aan cie.szw@tweedekamer.nl

Datum: 1 juni 2018
Onderwerp: Gezamenlijke reactie voor AO Brede Schuldenaanpak op donderdag 14 juni 2018

De ambitie die het kabinet in het regeerakkoord toont om de schuldenproblematiek aan te pakken is indrukwekkend. Dat geldt ook voor de inzet die staatssecretaris Van Ark toont. Zij vindt in Divosa, Sociaal Werk Nederland, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Landelijke Cliëntenraad en de NVVK gemotiveerde medestanders.

Onze betrokkenheid blijkt ook uit de initiatieven die ministerie en ondergetekenden ondernemen om schulden te bestrijden en inwoners beter van dienst te zijn.

Om echt verschil te kunnen maken is er meer nodig. De volgende vijf punten verdienen meer aandacht en snelheid.

- > *Systeemvereenvoudiging is de beste preventie doolhof van toeslagen, voorzieningen en inkomensondersteuning gaat voorbij aan wat mensen aankunnen*
- > *Incassobeleid van het Rijk onder de loep socialer Rijksincassobeleid kan veel leed voorkomen*
- > *Betaalbaar beschermingsbewind als onderdeel van integrale aanpak Geef gemeenten regie en financiën voor (alternatieven voor) beschermingsbewind*
- > *Neem belemmeringen privacy en gegevensuitwisseling weg Belemmeringen wegnemen maakt out-reachend werken gemakkelijker*
- > *Snelheid in schuldhulpverleningstrajecten is noodzakelijk investeren in preventie, vroegsignalering en effectievere dienstverlening*

In de bijlagen vindt u een uitwerking van deze vijf punten.

Effectiever 'dweilen' is noodzakelijk...

Gemeenten en hun ketenpartners steken in eerste instantie een hand in eigen boezem. Zij willen zich maximaal inspannen om schuldhulpverlening voor burgers sterk te verbeteren. Niet alleen met preventie en het vroegtijdig signaleren van schulden. Ook zetten zij stappen voor brede, laagdrempelige, vroegtijdige en nabije toegang tot schuldhulpverlening en effectievere dienstverlening. Wij zetten ons in om gemeenten en hun ketenpartners optimaal te ondersteunen bij deze noodzakelijke verbeteringen.

... maar ook de 'kraan moet dichtgedraaid'.

Voorkomen is echter beter dan genezen. Dit betekent inzetten op het doorbreken van intergenerationale armoede, een brede aanpak van sociale problematiek, een beter Rijksincassobeleid én eenvoudigere systemen.

Het WRR-rapport 'Weten is nog geen doen'¹ – laat zien dat de overheid beter rekening moet houden met het 'doen-vermogen' van mensen. Niet iedere burger is in staat de financiën zelf op orde te houden. Bovendien vermindert het 'doen-vermogen' in periodes van stress en ingrijpende gebeurtenissen.

Ingewikkelde wet- en regelgeving brengt onnodig veel mensen in financiële problemen. Het is derhalve van belang dat gemeenten en ketenpartners sneller, dus voor er problematische schulden ontstaan, passende ondersteuning kunnen bieden. De Kamerbrief Brede schuldenaanpak zijn voor vroegsignalering en structurele samenwerking een stap in de goede richting.

De urgentie is groot, ...

De betrokkenheid van alle partijen is groot. Daarom is dit hét moment om grotere ambities waar te maken. Ambities die recht doen aan de voedingsbodem voor schulden. Hiervoor is het nodig dat:

- > iedereen voldoende inkomen heeft om van rond te komen;
- > de vaste lasten in verhouding staan tot de inkomsten;
- > mensen in staat zijn gezonde financiële keuzes te maken;
- > wanneer dit (tijdelijk) niet lukt, wordt ondersteuning geboden om het (financiële) leven weer op de rit te krijgen en te houden.

... vraagt gezamenlijke visie op lange termijn, ...

Het kabinet wil op tal van terreinen in de volgende jaren winst boeken. Wij ook. Sterk samenhangende acties helpen daarbij. Die samenhang is gebaat bij een gezamenlijk visie die richting geeft aan de acties van Rijk, gemeenten en ketenpartners. Bovendien biedt de visie houvast voor structurele maatregelen en structurele financiering hiervan. Wij denken hierin graag mee.

... en concrete uitwerking met meerwaarde.

De Brede Schuldenaanpak moet waarde toevoegen aan de vele initiatieven die de staatssecretaris opsomt in haar brief. Behalve een gezamenlijke visie is het daarom nodig om als medeoverheden samen concrete doelen, resultaten en verantwoordelijkheden af te spreken.

De opgave is groot en we staan er met elkaar voor. Wij zijn van harte bereid toelichting te geven op bovenstaande punten.

¹ <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

Bijlage

Uitwerking van vijf punten die meer aandacht en snelheid verdienen

Wij pleiten ervoor de volgende onderwerpen met hoge prioriteit en concrete uitwerking uit te voeren:

1_ Stroomvereenvoudiging is de beste preventie

Voor veel mensen is het systeem van toeslagen, voorzieningen en inkomensondersteuning een doolhof. Een huishouden dat rond moet komen van een laag inkomen moet aanspraak maken op 27 verschillende regelingen waarvan het bestaan niet altijd bekend is, met elk hun eigen aanvraagprocedures, definities voor inkomen en vermogen, formulieren en contactmomenten. De mensen met de minste 'doe-capaciteit' zijn in Nederland opgezaagd met een riskant en ingewikkeld inkomen.

Mensen ontvangen hun inkomen uit meerdere bronnen, op meerdere betaaldaten in de maand. Dit maakt het voeren van een gezonde financiële huishouding haast onmogelijk, zeker met de stress die het leven in armoede en schulden met zich meebrengt. Een kleine fout heeft daarbij soms grote gevolgen voor de inwoner.

De Rijksoverheid (incl. grote uitvoerders) moet samen met gemeenten en hun ketenpartners werken aan preventie. Het kabinet erkent in haar brief de complexiteit van het toeslagenstelsel. De nu voorgestelde maatregelen zijn lapmiddelen. Het is nu het moment om het toeslagenstelsel doortastend te herzien. Kleine stappen op korte termijn maken voor veel mensen al een wereld van verschil. En laten we stoppen met verrekenen. Wij denken graag mee met korte en lange termijn oplossingen voor een grondige renovatie van het toeslagenstelsel.

2_ Incassobeleid van het Rijk onder de loep

In de brief over de brede schuldenaanpak schrijft het kabinet dat zij misstanden in de incasso-branchen wil tegengaan. Het kabinet wil de incassobranche eerlijker en transparanter maken. Wij zien echter ook veel mensen in de problemen komen door de incassokosten en grote verhogingen bij het niet-betalen van overheidsvorderingen (bijvoorbeeld CJIB-boetes). Om schulden te voorkomen zou het kabinet dus niet alleen naar de incasso-branchen moeten kijken, maar ook haar eigen incassobeleid moeten verbeteren. Bovendien zal een sociaal incassobeleid veel effectiever zijn en vele maatschappelijke kosten besparen.

3_ Betaalbaar beschermingsbewind als onderdeel van integrale aanpak

Beschermingsbewind en budgetondersteuning kunnen helpen een financiële situatie te stabiliseren en aan te pakken. Het huidige systeem van beschermingsbewind draagt echter niet bij aan een sluitende integrale aanpak voor inwoners. Gemeenten moeten de regie op het proces rondom beschermingsbewind krijgen en daarmee de ruimte krijgen om met passende oplossingen voor de burger te komen.

Het adviesrecht is een eerste stap om als gemeenten een integrale afweging te kunnen maken. Het is echter geen oplossing voor de stijgende kosten bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Beschermingsbewind is voor een grote groep (tijdelijk) het juiste instrument, omdat de complexiteit van het systeem veel mensen in de problemen brengt. Ook lichtere maatregelen, zoals budgetbeheer met coaching, kosten geld. Wij blijven er daarom op aandringen om voldoende middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten.

4_ Neem belemmeringen privacy en gegevensuitwisseling weg

Voor een effectieve schuldhulpverlening hebben schuldhulpverleners, gemeenten, kredietbanken en private NVVK-leden informatie nodig die nu moeilijk te verkrijgen is. Dat moet worden gebundeld en voor de schuldhulpverlening toegankelijk worden gemaakt. We hopen dat het kabinet dit zo spoedig mogelijk realiseert voor zowel de preventie en het vroegtijdig signaleren van schulden als voor de processen binnen de schuldhulpverlening. De staatssecretaris heeft aangekondigd dat aanpassingen aan de Wgs worden onderzocht om een wettelijke basis te creëren voor gegevensuitwisseling. Wij denken graag mee over de invulling van deze aanpassing.

5_ Snelheid in schuldhulpverleningstrajecten is nodig

Schuldhulpverleningstrajecten kunnen jaren duren. Er is snelheid nodig in de minnelijke schuldregeling. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om snel en duidelijk te communiceren naar schuldeisers. Wij wijzen onze leden op deze verantwoordelijkheid. De trajecten stagneren wanneer schuldeisers niet (snel) reageren op een verzoek tot opgave van alle openstaande schulden. Er is een voorgeschreven termijn nodig, waarbinnen schuldeisers moeten reageren op een verzoek van de gemeente.

Op dit moment is het zo dat pas na rechtelijke toets de schuldenaar wordt toegelaten tot een wettelijke schuldsanering. Dit kan maanden duren en betekent voor schuldenaren én schuldhulpverleners een grote administratieve belasting. Het zou beter zijn om de zaak om te draaien: zodra de gemeente de afloscapaciteit heeft berekend en een aanbod is vastgesteld wordt de schuldregeling gestart, waarna de schuldeisers vervolgens in verweer kunnen bij de rechtbank. Daarmee kunnen sneller en meer schulden minnelijk worden geregeld en zijn minder gerechtelijke procedures nodig. De staatssecretaris duidt in haar brief open te staan voor maatregelen waardoor 'een betere medewerking van schuldeisers aan de totstandkoming van minnelijke schuldregelingen' mogelijk wordt. Wij zien graag concrete invulling hiervan.